

LV

LV

LV

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 3.6.2008
COM(2008) 334 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Programmas e-TEN galīgais novērtējums

(iesniegusi Komisija)

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Programmas e-TEN galīgais novērtējums

(Dokuments attiecas uz EEZ)

1. IEVADS

Šis paziņojums ir programmas e-TEN galīgais novērtējums; saskaņā ar programmai piemērojamās Finanšu regulas 19. panta prasībām paziņojumā novērtēts laika posms no 2002. gadā notikušās pārorientācijas līdz programmas beigām 2006. gada decembrī.

2. VISPĀRĪGA INFORMĀCIJA

E-TEN izveidojās no TEN iniciatīvas¹, kuras mērķis bija radīt Eiropas komunikāciju tīklus transporta, telekomunikāciju un enerģētikas nozarē. Eiropas transporta, telekomunikāciju un enerģētikas infrastruktūras attīstība ir vērīenīgi mērķi; tie ir iestrādāti Līgumā² un Izaugsmes un nodarbinātības pamatnostādnēs³.

E-TEN mērķis bija atbalstīt informācijas sabiedrības attīstību, veicinot izaugsmi, nodarbinātību, sociālo kohēziju un visu cilvēku līdzdalību uz zinātnes atziņām balstītā ekonomikā. Programmas galvenās darbības jomas bija e-pārvaldība un e-administrācija, e-veselība, e-iekļaušana un e-mācības. Vēlāk programmu papildināja sestā darbības joma, kuras uzmanības centrā atradās MVU.

Līdz 2005. gadam visiem Eiropas komunikāciju tīkliem bija kopējs finanšu juridiskais pamats⁴ (še turpmāk — Finanšu regula); saskaņā ar Finanšu regulu atbalsta summa varēja sasniegt maks. 10 % no kopējām ieguldījumu izmaksām⁵. Ņemot vērā minēto ierobežojumu, e-TEN piešķīra 50 % lielu finansējumu tehniski ekonomiskā pamatojuma un izvērtēšanas pētījumu projektiem⁶ un 10 % lielu finansējumu — pakalpojumu ieviešanas projektiem. 2005. gadā e-TEN finanšu

¹ Eiropas komunikāciju tīklu (TEN) iniciatīva ir balstīta uz Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 154., 155. un 156. pantu, kas nosaka mērķi izveidot Eiropas komunikāciju tīklus transporta, telekomunikāciju un enerģētikas nozarē.

² COM(2007) 0135, Komisijas paziņojums „Eiropas komunikāciju tīkli: uz integrētu pieeju” {SEC(2007) 374}.

³ Izaugsmes un nodarbinātības pamatnostādnes (2005. –2008.) Nr. 9, 10, 11 un 16.

⁴ Padomes 1995. gada 18. septembra Regula (EK) Nr. 2236/95, ar ko paredz vispārējus noteikumus Kopienas finansiāla atbalsta piešķiršanai Eiropas komunikāciju tīklu jomā (OV L 282, 24.11.1995., 16. lpp.); regulā grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 19. jūlija Regulu (EK) Nr. 1655/1999, kurā jaunākie grozījumi izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 6. jūlija Regulu (EK) Nr. 1159/2005.

⁵ Padomes Regulas (EK) Nr. 2236/95 5. pants.

⁶ Regulas (EK) Nr. 2236/95 4. panta 1. punkta a) apakšpunkts. Regulā jaunākie grozījumi izdarīti ar Regulu (EK) Nr. 1159/2005.

juridiskais pamats tika grozīts⁷, lai atļautu finansēt līdz pat 30 % kopējo ieviešanas projekta ieguldījuma izmaksu.

Atbilstīgi Līguma prasībām tika izstrādāts pamatnostādņu kopums, kurā noteikti iecerēto pasākumu mērķi, prioritātes un vispārīgas nostādnes, kā arī raksturoti kopīgas intereses projekti⁸ (še turpmāk — Pamatnostādnes). Pamatnostādnes 2002. gadā tika grozītas, lai programmu vairāk pielāgotu Kopienas politikai un it īpaši iniciatīvai i2010. Vienlaikus nomainīja arī programmas nosaukumu, proti, *TEN Telecom* kļuva par *e-TEN*.

Ar *TEN* Finanšu regulas 19. pantu noteikts, ka Komisija iesniedz Eiropas Parlamentam un Padomei vispusīgu pārskatu par pieredzi, kas gūta darbā ar Finanšu regulā paredzētajiem Kopienas atbalsta piešķiršanas mehānismiem, jo īpaši ar 4. pantā noteiktajiem mehānismiem un noteikumiem. Šis paziņojums ir sagatavots, izpildot minēto prasību.

Programmu *e-TEN* īstenoja, izmantojot dalītu izmaksu projektus, kurus izvēlējās pēc atklātiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus. Reaģējot uz atklātiem uzaicinājumiem iesniegt priekšlikumus, tika izveidoti 149 dalīti izmaksu projekti, to finansējuma kopsummai nedaudz pārsniedzot 177 miljonus euro. 2003. un 2004. gada programmu projekti jau ir pabeigti, bet 2005. un 2006. gada projekti vēl turpinās. Domājams, ka visi projekti tiks pabeigti līdz 2009. gada beigām.

2005. gadā tika sagatavots termiņa vidusposma pārskats⁹, kurā ir iztirzāti 2002. gada un iepriekšējo programmu projektu gūtie panākumi, kā arī pirmie 2002. gadā sāktās *e-TEN* programmas sasniegumi.

3. NOVĒRTĒJUMA SAGATAVOŠANA

Novērtējumā tika izvērtēti šādi jautājumi: programmas mērķu, prioritāšu un īstenošanas paņēmieni piemērotība, programmas lietderība un ietekme, tās efektivitāte un rentabilitāte, izmantojamība un ilgtspējība, cēloniskā saikne starp pasākumos izmantotajiem resursiem un paredzamo ietekmi (jeb pasākumu loģika).

Minēto novērtējumu 2007. gadā sagatavoja profesionālu vērtētāju grupa no minētajam nolūkam nolīgta uzņēmuma¹⁰. Tie sagatavoja novērtējumu, rūpīgi analizējot pieejamos pierādījumus, proti, uzraudzības un izvērtēšanas materiālus, programmu dokumentāciju un rezultātus. Turklāt intervēja ieinteresēto pušu pārstāvjus, lai precizētu faktu materiālu. Saskaņā ar Regulu, kura attiecas uz programmu, Komisija ar šo paziņojumu informē par novērtējuma rezultātiem.

⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 6. jūlija Regula (EK) Nr. 1159/2005.

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 12. jūlija Lēmums Nr. 1376/2002/EK, ar ko groza Lēmumu Nr. 1336/97/EK par vairākām pamatnostādņēm attiecībā uz Eiropas telekomunikāciju tīkliem (OV L 200, 30.7.2002., 1. lpp.).

⁹ COM(2005) 354, galīgā redakcija, 2005. gada 1. augusts.

¹⁰ *RAND Europe*, nolīgts pēc slēgta konkursa procedūras, kuru 2006. gada rudenī izsludināja Informācijas sabiedrības ĢD.

4. NOVĒRTĒJUMA REZULTĀTI

Šā paziņojuma 1. pielikumā ir izklāstīti visi vērtētāju ziņojuma secinājumi.

Komisija atzinīgi vērtē novērtējuma ziņojumu un tā rezultātus, kas apstiprina kā programmas pārvaldības efektivitāti, tā arī programmas izmantojamību.

Pretēji novērtējuma secinājumos paustajam Komisija uzskata, ka ir panākta zināma *e-TEN* programmas un Eiropas Kohēzijas fonda sinerģija. Pateicoties 5 % lielajam jauno dalībvalstu ieguldījumam programmas budžetā, no kura 11 % piešķirti projektu atbalstam, jauno dalībvalstu pārstāvji ir guvuši lielus panākumus, īstenojot *e-TEN* programmu. No projekta rezultātiem izrietošā pieredze veido drošu pamatu turpmākai pakalpojumu ieviešanai, turklāt ir zināms, ka atsevišķas iestādes jau ir vērsušās pie Eiropas Kohēzijas fonda, lai saņemtu atbalstu tālākai pakalpojumu ieviešanai. Domājams, ka sinerģiju skaits pieaugs, tiklīdz būs pabeigta lielākā daļa projektu. Komisija šo jautājumu 2009. gadā iztirzās Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas IST politikas atbalsta programmas termiņa vidusposma ziņojumā.

Tā atzīst arī dažus vērtēšanas profesionāļu konstatētos trūkumus, it īpaši izteikumus par laikposmu no priekšlikumu iesniegšanas termiņa līdz līguma noslēgšanai, kā arī ilgo projekta izpildes laika grafiku. Komisija atzīmē, ka trūkumi ir tikai nedaudz ietekmējuši kopējo programmas īstenošanas procesu: Turklāt Komisija jau ir izveidojusi jaunus dienestus, kas nākotnē mazinās minēto kavēšanos.

Tā atzinīgi vērtē labvēlīgo vērtējumu par programmas struktūru un pārvaldības efektivitāti, programmas potenciālu gūt ilgtspējīgus rezultātus, panākt labvēlīgu ietekmi un radīt pievienoto vērtību, mobilizējot visas veiksmīgai IST izvēršanai vajadzīgās funkcijas un paātrinot strukturālas pārmaiņas. Rezultāti liecina arī par to, ka Konkurētspējas un inovāciju pamatprogrammas (*CIP*) IST politikas atbalsta programma, domājams, varēs izmantot *e-TEN* sasniegumus.

Tā uzskata, ka šāda unikāla finansēšanas mehānisma ieviešana ir bijis īpaši grūts pārbaudījums visām iesaistītajām pusēm, un pauž labvēlīgu viedokli par to, ka vērtētāji ir ievērojuši arī ieguldītos pūliņus, kas programmas izpildes pēdējos posmos ir panākuši nozīmīgus uzlabojumus.

5. KOMISIJAS SECINĀJUMI

Komisija uzskata, ka ziņojums ir ļoti labvēlīgs — tajā ir apstiprināta kā programmas pārvaldības efektivitāte, tā arī programmas izmantojamība. Ir konstatēti daži trūkumi, tomēr tie ir tikai nedaudz ietekmējuši kopējo programmas īstenošanas procesu.

No programmas tieši izrietošā ietekme ir jauno dalībvalstu ieinteresēto uzņēmumu, MVU un valsts pārvaldes iestāžu iesaistīšana, tādējādi atbalstot arī turpmāku projekta rezultātu ieviešanu un izmantošanu visā Eiropā, kā arī nodrošinot veselīgu konkurenci *e-TEN* radīto pakalpojumu tirgos. Ņemot vērā līdz šim gūtos panākumus, ir pamatots iemesls uzskatīt, ka programmas kopējā ietekme palielināsies, stimulējot jaunu darbības jomu izveidi un demonstrējot, kā IST var atbalstīt efektīvu inovāciju politiku un veicināt Lisabonas programmas un i2010 mērķu sasniegšanu. Gūtie panākumi liecina, ka turpinājuma programma, proti, Konkurētspējas un inovāciju

pamatprogrammas IST politikas atbalsta programmas, domājams, lieti izmantos e-*TEN* gūtos sasniegumus.

Lai sagatavotu e-*TEN* programmas pēdējos gados īstenoto projektu ietekmes novērtējumu, vērtētāji un Komisija ar to nodarbosies līdz 2009. gadam. Komisija par minēto jautājumu ziņos Konkurētspējas un inovāciju programmas IST politikas atbalsta programmas termiņa vidusposma pārskatā.

1. pielikums. Galvenie vērtētāju ziņojuma secinājumi

Programmas e-TEN galīgo novērtējumu sagatavoja *RAND Europe*. Faktiski šī programma beidza pastāvēt 2006. gada beigās, tomēr patlaban turpinās atsevišķi projekta pasākumi, par kuriem līgums noslēgts programmas beigu posmā. Novērtējuma galvenie secinājumi ir šādi.

Programmas kopējie panākumi

Kopumā e-TEN bija labi pārvaldīta un — tās vēlākajos posmos — panākumiem bagāta programma, turklāt tā ir daudz ieguldījusi tās vērienīgo mērķu sasniegšanā. Tomēr šis secinājums nav viennozīmīgs. Panākumiem ceļā stājās ne viens vien šķērslis, it īpaši programmas pirmajos gados. Turklāt gūtie panākumi nav izsakāmi skaitļos, jo, no vienas puses, to ietekme vēl nav izpaudusies pilnā mērā, un, no otras puses, tās vērienīgie mērķi ir kvalitatīvi mērķi, kam nav piesaistīti kvantitatīvi izpildes kritēriji.

Programmas īstenošanas mehānismi

Vienīgais izmantotais finansēšanas mehānisms bija atbalsts. Ņemot vērā projektu pieticīgo apjomu, šis fakts nav nekas pārsteidzošs, un mēs neuzskatām, ka tas ir būtiski ietekmējis programmas veikspēju. Kaut arī saikne starp Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Eiropas Sociālo fondu nodrošina nepārprotamas priekšrocības, tā bija vāja.

Sākuma posmā tirgus apstiprināšanas projekta mehānismu izmantoja pārlietu bieži (daļēji tāpēc, ka tas paredz dalībniekiem labvēlīgākus finanšu noteikumus); vēlākos programmas īstenošanas posmos minēto mehānismu izmantoja mazāk. Daudzi pirms pārorientācijas pabeigti tirgus apstiprināšanas projekti neguva praktiskus rezultātus; arī šajā jomā situācija uzlabojās vēlākos programmas īstenošanas posmos.

Sākotnējās ieviešanas projekta mehānismu ieviesa vēlu, taču tas guva labus rezultātus, it īpaši pēc tam, kad krietni novēloti bija kopējā atbalsta maksimums, proti, 30 % no kopējām izmaksām. Patlaban tiek īstenoti un labus panākumus gūst vairāki daudzsoļi ieviešanas projekti; dažu projektu pirmsākumi meklējami agrīnajos tirgus apstiprināšanas projektos.

Līgumos par finansējuma piešķiršanu iestrādātie noteikumi bija pārāk ierobežojoši. Tā rezultātā projekta pārskatīšana aprobežojās ar lielāko vajadzīgo jauninājumu uzsākšanu vai apstiprināšanu projekta īstenošanas laikā. Atsevišķi projektu vadītāji intervijās pauda uzskatu, ka pat tad, kad jau bija atzīts, ka minētā problēma pastāv, tiem nebija reālu iespēju mainīt situāciju.

Programmas pārvaldības efektivitāte

Sākot no 2003. gada, lielas pārvaldības problēmas vairs neradās, un bija sasniegts priekšzīmīgs pārvaldības process standarta — godīguma, atklātuma un pārskatāmības — izpildes un ikdienas pārvaldības efektivitātes līmenis.

Darba programmu un aicinājumu, kā arī to pavaddokumentu sagatavošanas, priekšlikumu saņemšanas un novērtēšanas kārtība programmas īstenošanas laikā arvien pilnveidojās. Lielās sākotnējās problēmas (lielākoties saistītas ar priekšlikuma novērtējumu) tika pārvarētas, un minētie mehānismi pēc tam darbojās apmierinoši, bet programmas beigās — izcili.

Mērķu formulējums un atspoguļojums darba programmā bija pareizs un atbilda situācijai. Mums nav iemeslu kritizēt mērķu tālāko attīstību un mēs uzskatām, ka spēja pielāgoties ārējai tirgus (un politikas) videi ir ļoti vērtīga īpašība.

Projekta līgumu noslēgšanas process (izraudzīšanās, pilnvaru pārbaude, vienošanās par līgumu tehniskajiem pielikumiem) aizņēma pārāk daudz laika. Šī problēma atzīmēta jau termiņa vidusposma pārskatā un turpināja pastāvēt arī pēcāk. Turklāt attiecībā uz iesaistītajiem privātā sektora pārstāvjiem un dinamisko sektoru pārmaiņu straujumu projektam bija atvēlēts pārāk daudz laika. Minētā iemesla un novēlotas līgumu noslēgšanas kombinācijas rezultāts bieži vien bija pārāk ilgs laikposms pirms ieviešanas tirgū, kas visticamāk kavēja sekmīgu ieviešanu un mazināja tās potenciālo ietekmi.

Efektivitāte, sasniegumi un ietekme

Programma ir guvusi vērā ņemamus panākumus, iesaistot jauno dalībvalstu ieinteresētās aprindas, MVU un valsts pārvaldes iestādes. To piedalīšanās programmas īstenošanā ir ļoti labvēlīgi ietekmējusi turpmāku projekta rezultātu ieviešanu un izmantošanu visā Eiropā, kā arī veselīgu konkurenci šo un saistīto pakalpojumu tirgos

Vēlākos programmas posmos veiktiem pasākumiem piemīt potenciāls labvēlīgi ietekmēt situāciju, izveidojot uz sektoru balstītu vērtības ķēžu kopienas (galvenokārt publiskajā sektorā). Ir pilnīgi attaisnojusies programmas pēdējos posmos izvirzītā prioritāte, proti, projektā iekļaut visu vērtību ķēdi, tostarp „vadošos partnerus” un „ilgstošos ieņēmumu avotus”; turklāt šis fakts ir vērtīga informācija nākotnes programmām.

Programmas mērķu izpilde

Mēs konstatējam, ka strukturālo pārmaiņu ieviešanas un/vai demonstrācijas pasākumi, kā arī to faktiskā ieviešana politikas izstrādes centrā programmu tās beigu posmā ir padarījusi par patiesi vērtīgu programmu. Tāpēc ir pamatots iemesls uzskatīt, ka programmas kopējā ietekme palielināsies, stimulējot jaunu darbības jomu izveidi un demonstrējot, kā IST var atbalstīt efektīvu inovāciju politiku un veicināt Lisabonas programmas un i2010 mērķu sasniegšanu.

Pasākumu ilgtspēja

Patlaban nav vienkārši novērtēt pasākumu ilgtspēju ilgtermiņā. Tomēr visas vērtību ķēdes iesaistīšana (pieņemta programmas pēdējā un ražīgākajā posmā) un atsevišķu projektu piemērs (projekti, kas, izmantojot vērtību ķēdes, ir īstenojuši daudz plašāku ieviešanu) liecina, ka nākotnes prognoze ir labvēlīga.